

Reageerbuisbevruchting: van begin tot eind

In mei dit jaar wordt de eerste reageerbuisbaby van Nederland 25 jaar. Leuk woord trouwens: reageerbuisbaby. Iedereen heeft er wel eens van gehoord, maar hoe werkt het nu precies?

■ TEKST: PIET BUIJSMAN

Zo'n 90% van de vrouwen heeft een kinderwens. Maar wat als je nu niet zwanger kunt worden? Een IVF-behandeling zou dan een uitkomst kunnen bieden. IVF staat voor *In Vitro* (in glas) *Fertilisatie* (bevruchting).

Een IVF-behandeling wordt in principe alleen uitgevoerd als alle andere mogelijkheden om zwanger te raken zijn geprobeerd, en zijn mislukt. Wanneer de lange reeks onderzoeken en ingrepen achter de rug is, en blijkt dat de patiënte in aanmerking komt voor IVF, begint de hormoonbehandeling.

Hormoonbehandeling

Bij een normale cyclus rijpt er één eitje. Het eiblaasje (ook wel follikel genoemd) waarin het eitje zit, maakt hormonen aan. Deze hormonen worden *oestrogenen* genoemd. Wanneer het eitje rijp is, zijn het de oestrogenen die de hersenen hiervan op de hoogte stellen. Hierdoor wordt er *Luteïniserend Hormoon* aangemaakt. Dit hormoon stimuleert de ovulatie. Bij een IVF-behandeling is het juist belangrijk dat er meerdere eicellen rijp worden. Daarvoor krijg je dan ook een *Follikel Stimulerend Hormoon* toegediend.

De hormoonbehandeling is geestelijk erg zwaar. 'Voordat je zo'n behandeling krijgt, ben je al jaren aan het wachten op een kind. Door al die hormonen krijgt de patiënte ontzettend veel last van stemmingswisselingen, dit zet veel relaties onder erg zware druk' vertelt Marloes Stam. Zij werkt op de couveuseafdeling van het Sint Lucas Andreas Ziekenhuis in Amsterdam en krijgt geregeld te maken met ouders van IVF-baby's.

Tijdens de hormoonbehandeling wordt de ontwikkeling en groei van de eiblaasjes geregeld gevolgd. Dit gebeurt door middel van hormoonbepalingen in het bloed en via echoscopieën. De arts gaat dan via de schede met een staaf het lichaam in, om zo de groei en ontwikkeling van de eitjes van binnenuit te bekijken.

Punctie

Met eenzelfde staaf als waarmee de echoscopieën worden gemaakt, wordt de punctie uitgevoerd. Enig verschil is dat er in dit geval een naaldbegeleider aan zit bevestigd. Met een holle naald prikt de IVF-arts door de vaginawand heen, zoekende naar de rijpe eiblaasjes. De blaasjes waar de eitjes zich in bevinden worden leeggezogen.

'Dit is het meest pijnlijke gedeelte van de gehele IVF-behandeling. Het is tegenwoordig gelukkig mogelijk om een verdoving te krijgen. Dit gebeurt dan via een injectie in de bil of via een infuus in de arm. Vroeger vond de punctie altijd onder narcose plaats, hierdoor kon er niet oneindig worden doorgegaan wanneer het niet lukte' aldus Marloes.

Wanneer de punctie is voltooid, moet de man zijn zaad inleveren. Dit zaad mag niet ouder zijn dan een uur, dus wordt het door middel van masturbatie in het ziekenhuis geleverd. Nadat het zaad is ingeleverd mag het stel naar huis. In een laboratorium worden de eicellen en het zaad vervolgens bij elkaar gebracht. Een dag later is het tijd om te kijken of de bevruchting heeft plaatsgevonden. Men spreekt van een

bevruchting als de cellen zich zijn gaan delen, het embryo is ontstaan.

Terugplaatsing

Zo'n drie á vier dagen na de punctie worden maximaal twee embryo's teruggeplaatst in de baarmoeder. Dit proces doet lang niet zoveel pijn als de punctie. In de meeste gevallen voelt de patiënte hier zelfs helemaal niets van. Wanneer er meer embryo's zijn ontstaan is er een mogelijkheid om ze in te vriezen. Dit heet *cryopreservatie*. Mocht er een poging mislukken dan is het mogelijk om een embryo te ontdooien en vervolgens alsnog te laten inbrengen.

Na de plaatsing worden er *HGC-hormonen* toegediend. Deze zorgen ervoor dat het baarmoederslijmvlies dik genoeg wordt zodat het embryo zich hierin kan nestelen.

Wachten

Na het terugplaatsen van het embryo begint de wachtperiode. Marloes vertelt hierover: 'Het is een ondragelijke periode aan het eind van het toch al zware traject. Als vrouw na twee weken nog steeds niet ongesteld is geworden, mag ze een zwangerschapstest doen. Daarna volgt er een onzekere en stressvolle toekomst. Als de patiënte niet zwanger is, kan er worden overwogen om de behandeling opnieuw te doen. Als ze wel zwanger is dan is het hopen dat er tijdens de zwangerschap geen complicaties optreden en zelfs als het kindje geboren is blijf je als ouder extra oplettend. Maar stelletjes die écht een kind willen hebben, hebben er alles voor over.'

Meer informatie:

Zwanger worden via een omweg, Didi Braat & Gemma Kleijne (2002): boek over vruchtbaarheidsproblemen, bevat ruim 30 interviews.

<http://www.freya.nl>: Voor achtergrondinformatie en ervaringsverhalen over vruchtbaarheidsproblematiek.

[Aangezien Quest veel werkt met kaders, heb ik naast de hoofduitleg (hoe werkt IVF) nog een paar weetjes, en wat informatie over vroeger toegevoegd]

KADER 1: VROEGER:

IVF bestaat inmiddels dertig jaar. In de loop der tijd is er wel een aantal dingen veranderd:

- * Vroeger vond men IVF erg onmenselijk omdat het zo wetenschappelijk is en zoveel verschilt van de 'gewone' manier waarop een kind wordt verwerkt.
- * Toen IVF nog in de kinderschoenen stond, vond de punctie plaats via een kijkbuisoperatie. De patiënte moest hierdoor enkele dagen in het ziekenhuis blijven.
- * Het gehele proces gaat dankzij de constant verbeterende techniek een stuk sneller. Toen men dertig jaar geleden in Engeland begon, moest men na de plaatsing van het embryo nog twee dagen in de kliniek blijven. Tegenwoordig mag de patiënte meteen naar huis.
- * Vroeger was de kans op de geboorte van een twee- of meerling beduidend groter. Nu mogen er maximaal twee embryo's worden ingebracht dus kan het nooit een drieling worden. Daarnaast kan alles via echoscopie in de gaten worden gehouden, en indien nodig kan er worden ingegrepen.

KADER 2: WIST JE:

- * Dat een IVF-behandeling al snel drie maanden in beslag neemt?
- * Dat één op de vijf vrouwen een miskraam krijgt bij IVF, terwijl het bij 'normale' zwangerschappen één op de tien vrouwen is?
- * Dat er in Nederland een maximumleeftijd van 41 jaar is voor IVF?
- * Dat er in de periode 1979 – 2007 naar schatting wereldwijd drie miljoen kinderen zijn geboren dankzij IVF?